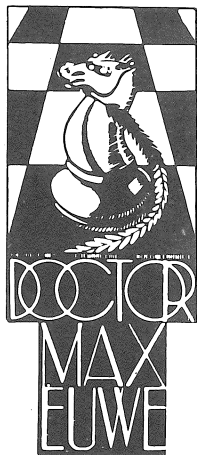

NIEUWSBRIEF

Gesloten op
5 april 1996

nummer 36
januari 1996
kwartaal-
uitgave
redactie:
L.C.M.
Diepstraten

Drukkerij
Van Spijk BV
Venlo
ISSN
0927-9768

Geopend
dinsdag t/m
vrijdag + de
1e zaterdag
van de maand
10.30-16.00 uur.

François André Danican Philidor

MAX EUWE-CENTRUM
POSTBUS 11513 1001 GM AMSTERDAM
MAX EUWEPLEIN 30A Tel. 020 - 625 70 17

BESTUUR

J. van Rijn, voorzitter
J.A. Haasbroek, secretaris
N.D. Oud, penningmeester

I. Bakker
H. Böhm
L.C.M. Diepstraten
B. Kok
J.F.M. Meijer
J.D.G. Noach
E.J. Petersma
J.J. Piket
H. Ree

Adviseur Topschaak: J.H. Timman
Administrateur: J.A. Adema, F. Bakkes
Bibliothecaris: F.F. Verbeek
Landelijk coördinator: I.H.M. Hendriks
Schaaktechnisch medewerker: A.C.M. Sibbing

Secretariaat: E.E. Dirksen
Vrijwillige medewerkers: R. Dijk, P.J. v.d. Horst,
A.R.C. Houthuijzen, H.J.M. Leeners, J.J.J. Molenaar,
T. Oei, H. Vinke.

*De inrichting van ons
MAX EUWE-CENTRUM
kwam mede tot stand dank zij de steun van:*

*ELECTRON BEHEER
OTTO A. ALTMANN
architect BNI
P&H GROEP
Accountants en Belastingadviseurs
PRINS BERNHARD FONDS
S.W.I.F.T.
Society for Worldwide Interbank
Financial Telecommunication
STICHTING VSB FONDS/VSB BANK*

1996 een Janus-jaar!

1996 zal voor ons Centrum een Janus-jaar worden, een jaar met twee gezichten dus. Enerzijds is er reden tot vreugde: we vieren het tienjarig bestaan van het Max Euwe-Centrum. Tien jaar waarin door de inzet van personeel, vrijwilligers en bestuursleden alsmede door de financiële, materiële en immateriële steun van derden het MEC kon uitgroeien tot een uniek instituut in de (inter)nationale schaakwereld. Wij zijn daar trots op. Toch is er ook aanleiding tot enige zorg. Het steeds maar toenemende beroep dat op onze deskundigheden en faciliteiten wordt gedaan, brengt met zich dat ook de financiële kosten jaar na jaar stijgen. Het is een echt probleem om de jaarlijkse inkomsten gelijke tred te laten houden met deze kostenstijging. In dit verband zijn wij bijzonder blij met de toezegging van onze hoofdsponsor Paardekooper & Hoffman om ook in 1996 en 1997 onze activiteiten te blijven steunen.

Sinds het begin van het nieuwe jaar zijn drie nieuwe vrijwilligers bij het MEC werkzaam: Frits Bakkes, Arne Houthuijzen en Jaap Molenaar. Zij nemen ieder een deel van de taken over van Joop Adema, die zich vanaf het eerste uur op een bewonderenswaardige manier heeft ingezet. Aan Joop zijn wij zeer veel dank verschuldigd voor al het werk dat hij voor het Centrum heeft verzet.

In het Bestuur zal een verandering optreden. Jacques Noach, al jaren geplaagd door drukke werkzaamheden, ziet zich nu genoodzaakt om die reden zich uit het Bestuur terug te trekken. Voor zijn inzet en creativiteit zijn wij hem zeer dankbaar. Het jaar 1996 wordt voor het MEC een belangrijk jaar. Wij hopen dat het voor u vooral een gezond en succesvol jaar mag worden.

de voorzitter

FINANCIËN

De Stichting Max Euwe-Centrum wordt financieel ondersteund door de *Stichting VSB Fonds/VSB Bank*, *Paardekooper & Hoffman Accountants en Belastingadviseurs* en de *Gemeente Amsterdam*

alsmede door	ING Groep	Rabobank Nederland
AKZO Nobel	Interpolis	Robeco
Audio Sonic Nederland	Koninklijke PTT Nederland	Rollins Hudig Hall
De Brauw Blackstone Westbroek	Loeff Claeys Verbeke	Van Spijk Drukkerij
BSO/Origin	Moret Ernst & Young	SBSN
Getronics	Nederlandse Gasunie	Tasc BV
GoTech Nederland BV	Nedlloyd Groep	Van der Veen & Partners
Grolsche Bierbrouwerij Nederland	Océ-Nederland	Wolters Kluwer
Hoogovens		

Ook dit jaar zullen wij wisseltentoonstellingen verzorgen. U vindt deze aangekondigd in de Amsterdamse Uitkrant onder Max Euwe-Centrum. Wist u trouwens dat er zich in de **permanente** tentoonstelling een afbeelding van **François André Danican Philidor** (* 7 september 1726 - + 31 augustus 1795) bevindt? Hij werd geboren in Dreux in de buurt van Chartres, niet ver van Parijs, maar is overleden en begraven in Londen; vorig jaar was dat 200 jaar geleden.

In schaakkringen kent men Philidor natuurlijk van zijn uitspraak dat pionnen "de ziel van het schaakspel" zijn. Velen kennen ook de naar hem genoemde opening: 1. e4 e5 2. Pf3 d6, die overigens reeds bekend was uit het zogenaamde Göttinger Manuscript (ca 1495).

Wat weten de meeste schakers verder van deze grote schaakmeester? Dat hij de auteur was van *Analyse des échecs*, deels in Eindhoven en deels in Aken geschreven, en in Londen (1749) uitgegeven. Later, in 1777 herzien tot *L'analyse du jeu des échecs*. Dit werk beleefde niet minder dan 98 vertalingen, o.a. in het Jiddisch.

De eerste Nederlandse editie was een vertaling uit het Duits van S.H. Ewald, uitgegeven in Amsterdam; later, in 1786 verscheen te Den Haag een uitgave verzorgd door Petrus Lievens Kersteman. Beide edities kunt u in de MEC-bibliotheek vinden.

Wat de meeste schakers *niet* weten is, dat Philidor een niet onbelangrijk musicus en in zijn tijd een voor-
aanstaand componist was. Dat heeft wel eens de uitspraak uitgelokt, dat hij niet alleen de belangrijkste schaker onder de musici was, maar ook de belangrijkste musicus onder de schakers. Men wist toen nog niet dat Prokofief een zeer sterk schaker was.

Philidor gaf zijn eerste concert in Holland te Rotterdam. Reeds in de eerste dagen van hun concerttour kwam de 13-jarige Italiaanse cembaliste Lanza die als soliste zou optreden, te overlijden. Philidor bleef totaal beroofd in Rotterdam hangen waar hij met het damspel zijn brood trachtte te verdienen. Rotterdam was toen kennelijk nog niet zo schaak-minded. Later, in Den Haag, begon hij te schaken tegen de daar gelegerde Engelse officieren.

Als musicus ontving hij zijn eerste lessen van André Campra in Versailles; zijn eerste schaaklessen kreeg hij van de kapelmusici. Op 12-jarige leeftijd begon hij te componeren. Zijn muzikale oeuvre is nog omvangrijk ondanks het feit dat het schaakspel toch vaak in de weg moet hebben gestaan. Het motet *Lauda Jerusalem* (1745) is bekend gebleven. Maar, Philidor is bekend geworden door zijn opera's: de opéra comique is voornamelijk zijn scheping.

Daarnaast componeerde hij ook ernstige opera's,

waaronder *Ernelinde* (1767). Van zijn zangspelen zijn vooral bekend *Blaise le Savetier* (1759), *Le soldat magicien* (1760), *Le Maréchal ferrant* (1761), *Le Bûcheron ou les Trois sou-haits* (1763), *Le Sorcier* (1764) en misschien wel het bekendst, *Tom Jones* (1765). De laatst genoemde opera baarde opzien door het begin van de derde acte, die begon met een à capella gezonden kwartet-canon [dit werk zal op 29 en 31 maart a.s. door de Amsterdamse Kameroopera worden uitgevoerd in het Theater Zuider Amstelkanaal te Amsterdam].

Verder schreef Philidor nog een *Requiem* (1766) voor Rameau, muziek voor diverse instrumentale ensembles, o.a. *L'art de la modulation*, een hobo-kwartet en ook veel koormuziek. Zijn oratorium *Carmen Saeculare* op tekst van Horatius Flaccus werd in 1779 voor het eerst opgevoerd in Londen. [Mogelijk zullen wij binnenkort van dit werk ook in Nederland mogen genieten. Marcel Fresco, emeritus hoogleraar filosofie van de Rijksuniversiteit Leiden en voorzitter van de Leidse Schaakclub Philidor heeft dit werk onlangs in Dreux kunnen beluisteren. Fresco kwam enthousiast terug met plannen om dit werk door dezelfde Franse musici in Leiden te laten uitvoeren.]

Philidor bezocht regelmatig Londen, waar hij mogelijk ook in contact kwam met Georg Friedrich Händel. Als bewonderaar van diens *concerti grossi* woonde hij in Londen geregeld uitvoeringen daarvan bij. In 1793, wederom in Londen, noodzaakte de uitgekomen oorlog tussen Engeland en Frankrijk Philidor tot een permanent verblijf; hij was op een lijst van *émigrés* gezet en zou zijn familie nooit meer terugzien. Geheel berooid is Philidor in Londen gestorven, ook al had hij in zijn (vader)land vele bewonderaars. Evenals Bach behoorde hij tot een familie van vele musici; minstens tien Philidor's hebben een zekere bekendheid genoten. Eén van zijn broers, Anne (!), een zoon uit het eerste huwelijk van zijn vader en 45 jaar ouder dan François-André, verwierf bekendheid door de *concerts spirituels*, die van baanbrekende betekenis waren voor het hedendaags concertwezen.

Ter herdenking van Philidor's 200e sterfdag organiseerde de Leidse Schaakclub Philidor in december 1995 een match tussen Jeroen Piket en Joël Lautier. Tevens stond er een massakamp op het programma tussen Philidor Leiden en Philidor Leeuwarden, voor de jeugd werd een simultaan gehouden.

Jeugdtop

De eerste twee trainingsweekenden van het seizoen 1995/96 werden gehouden in Amsterdam (Max Euwe-Centrum) en Tilburg (hotel Mercure). Onder leiding van Internationaal Meester (IM) Joris Brenninkmeijer en Internationaal Grootmeester (IGM) John van der Wiel bogen de studenten van onze Schaakacademie zich over de onderwerpen 'Analyse' en 'Rekenen'. Tijdens het eerste trainingsweekend werden bovendien twee tests afgenomen om de studenten inzicht geven in hun tactische vaardigheden en mentale weerbaarheid. Op basis van de resultaten van de twee tests kunnen de studenten gericht aan de slag met het wegwerken van de deficiënties.

In de huiswerkopdracht na het eerste trainingsweekend stond het analyseren van tenminste 10 eigen partijen centraal. Op basis van die analyses maakten de studenten een individuele lijst van veel voorkomende fouten, niet in voldoende mate aanwezige vaardigheden en andere "zwakke punten". In veel gevallen bleek de rekenvaardigheid voor verbetering vatbaar. Enkele oud-studenten van onze Schaakacademie deden in de afgelopen maanden van zich spreken: Joost Hoogendoorn behaalde bij de voorwedstrijden van het Nederlands Kampioenschap in Enschede een fraaie 4e plaats, maar scoorde tevens zijn eerste meesterresultaat. Jeroen Bosch bezette bij dezelfde wedstrijden een met Rudy Douven gedeelde 2e plaats. Een beslissingsmatch moest uitmaken wie zich voor het officiële NK (juni 1996) te Amsterdam plaatst. Jeroen besliste de match in zijn voordeel. Harmen Jonkman bezette in de B-groep van het Sonnevanc-toernooi 1995 de 2e plaats en scoorde eveneens een meesternorm.

Niet onvermeld mag blijven dat de docent van onze Schaakacademie, IM Joris Brenninkmeijer, in de A-groep van het Sonnevanc-toernooi zijn eerste grootmeesterresultaat boekte. Allen van harte gefeliciteerd!

ALGEMENE SCHAAKTECHNISCHE CURSUSSEN

In het voorjaar van 1996 organiseert het MEC vijf schaaktechnische cursussen, waaronder twee **beginnerscursussen**: de docent in Amsterdam is A.C. van der Heijden en in Delft, T.J.M. Barendse. De beginnerscursussen beslaan 10 lesavonden van twee uur elk. Na afloop van de cursus kunnen de deelnemers reeds een redelijke partij schaak spelen.

De drie andere **algemene schaaktechnische** cursussen zijn bestemd voor enigszins gevorderde schakers (speelsterkte 1400-1700) in Groningen, Heiloo en Nijmegen en omgeving. Deze cursussen beslaan 6 bijeenkomsten van twee uur elk.

SCHAAKCOMPUTERCURSUS

Dit voorjaar zal de **Schaakcomputercursus** die een vrijdagavond, een zaterdagochtend plus middag omvat, in het **Max Euwe-Centrum** te Amsterdam worden gegeven: **26 en 27 april a.s.**

Inschrijving voor alle cursussen dient *schriftelijk* te geschieden. U kunt de folders met uitgebreide informatie plus inschrijvingsformulieren, telefonisch aanvragen bij het Max Euwe-Centrum, telefoon 020 - 6257017.

EVENEMENTEN

6e Interpolis-MEC-snelschaaktoernooi

Op 9 december 1995 werd voor de zesde opeenvolgende keer het Interpolis-MEC Snelschaaktoernooi in Tilburg verspeeld. Deelnemers waren vertegenwoordigers van instanties en ondernemingen alsmede privé-personen die het MEC financieel, materieel of immaterieel ondersteunen. Dit jaar was niet het hoofdgebouw van Interpolis, maar het Mercure-hotel in het centrum van Tilburg plaats van handeling. Ook de opzet was, vergeleken met voorgaande toernooien, enigszins gewijzigd. Voor de traditionele lunch was een aantal extra-plaatsen gereserveerd om ook personen die niet aan het snelschaaktoernooi konden deelnemen, de gelegenheid te geven een deel van het evenement bij te wonen. Het toernooi kende een record-bezetting van 20 spelers. Corrie Vreeken verdedigde haar titel, maar D. Okker (Rabobank) bleek grote ambities te hebben en stond na 6 van de 7 rondes met de fraaie score van 6 punten een vol punt voor op C. Dubbeldam (Grolsch). De paring voor de laatste ronde leverde inderdaad de partij Okker-Dubbeldam op. De laatste won de partij en daarmee, volgens het reglement, het 6e MEC Snelschaaktoernooi. Einduitslag: 1. C. Dubbeldam 6 pnt 2. D. Okker 6 pnt 3. W. Sparreboom 5 pnt.

Tijdens de lunch (na de 3e ronde) ging MEC-voorzitter J. van Rijn nader in op de situatie van het Centrum en de plannen voor de nabije toekomst. Namens het organisatiecomité van het nieuwe toernooi in Tilburg, de opvolger van het 18 keer verspeelde Interpolistoernooi, voerde de heer B. Slangen het woord. Dit nieuwe toernooi beleeft zijn eerste editie in oktober van dit jaar. De heer A. Hoogland lichtte de aanwezigen in over de ontwikkelingen met betrekking tot het Donner Memorialtoernooi dat in augustus 1996 voor het 3e jaar in Amsterdam wordt georganiseerd.

De landelijk coördinator van het MEC dankte in zijn slotwoord mevrouw Barbara Schol-Mayer voor de voortreffelijke organisatie. De boekenprijzen werden aan de nummers 1 t/m 3 uitgereikt. Bovendien stelde TASC B.V. voor de winnaar een R 30, de sterkste stand-alone-schaakcomputer ter wereld, ter beschikking en stelde TASC B.V. alle deelnemers een schaaksoftware-pakket in het vooruitzicht.

ONDER DE LOUPE

[in deze rubriek wordt een boek uit de MEC-bibliotheek voor het voetlicht gehaald]

In november 1993 huisvestte het Max Euwe-Centrum het Internationaal Congres van Schaakhistorici. Victor Keats, één van de congresgangers, hield een inleiding met de titel: *Is Chess mentioned in the Talmud?*

Twee jaar later verscheen zijn historisch werk (zie hierna vermeld) in de boekhandel en schrijver dezes benaderde Keats met het verzoek de drie delen aan de MEC-bibliotheek te doneren. Vrijwel per kerende post werd aan dit verzoek voldaan. Wij zijn Victor Keats bijzonder veel dank verschuldigd voor deze aanwinst!

Victor Keats, M. Phil.: Volume I Chess, Jews and History; Volume II Chess, its Origin (A translation with commentary of the Latin and the Hebrew in Thomas Hyde's *De Ludis Orientalibus* Oxford, 1694); **Volume III Chess Among The Jews** (A translation and explanation of the work of Moritz Steinschneider).

Oxford Academia Publishers 1995.

Op de volle omvang van dit driedelige werk ingaan is nauwelijks mogelijk: de Nieuwsbrief zou daarvoor niet toereikend zijn. De bedoeling is dat geïnteresseerden dit werk zelf aanschaffen of het in de MEC-bibliotheek raadplegen (een dag zal dan gauw te kort blijken te zijn!).

Het onderstaande is globaal en de opsomming van een aantal saillante punten vielen schrijver dezes vanwege persoonlijke interesses op.

Volume I Chess, Jews and History begint met een introductie die het belang van Thomas Hyde (1636-1702) aan de orde stelt. Hyde was met zijn werk *De Ludis Orientalibus* (1694) de eerste westerse schaakhistoricus. Het eerste deel droeg de titel *Mandragorias seu Historia Shahiludii* ...; wij komen daarop bij *Chess, its Origin* terug. Keats behandelt in de inleiding ook het werk van Moritz Steinschneider, Antonius van der Linde en Harold J.R. Murray, de laatste twee worden wel de "aartsvaders" van de schaakgeschiedenis genoemd. Hoofdstuk 2 van *Chess, Jews and History* betreft de Talmud en de Bijbel met betrekking tot het schaakspel, het ontstaan van het schaakspel, het spel van Alexander de Grote (356-323 v. Chr.) en onder meer Albert (Aaron) Alexandre (1766-1850), de auteur van *Encyclopédie des Echecs* (Parijs, 1837). Alexandre

verklaart in de bijbeltekst 2 Samuel 2 een beschrijving van het schaakspel te zien.

In de volgende hoofdstukken gaat Keats in op de Joden en de schaakliteratuur. Van het werk *Libro del Acedrex, Dados y Tablas*, tot stand gekomen onder patronage van de beroemde Spaanse Koning Alfonso X El Sabio in 1283, vermeldt Keats dat dit op Arabische en Joodse bronnen gebaseerde werk door in Spanje geboren Joden vertaald en toegankelijk gemaakt is. Het eerste boek over het moderne (hedendaagse) schaak schreef, aldus Keats, Luis Lucena, een tot het Christendom bekeerde en gedoopte Jood. Dit werk, *Repetición de Amores y Arte de Axedrez*, werd in 1497 in Salamanca uitgegeven. Van Ruy Lopez, de man naar wie de Spaanse Opening is genoemd, zegt Keats dat deze is geboren in de Joodse stad Segura, en ofschoon priester en later bisschop van Zafrá (ook een Joodse stad in Spanje), wellicht van Joodse afkomst. Zo vreemd zou dat niet zijn. Veel Joden in Spanje zijn tot het Christendom overgegaan; de bisschop van Burgos in die tijd was een ex-rabbi.

Volume II Chess, its Origin behandelt voornamelijk het werk van Thomas Hyde, professor Hebreeuws en Arabisch aan het Queen's College te Oxford en curator van de *Bodleian Library* ter plaatse. Zijn *De Ludis Orientalibus* verscheen ook in het Arabisch, Chinees, Cyrillisch (Grieks), Hebreeuws en Perzisch. Anno 1694 was het gebruik van Latijn en Grieks onder academici nog heel normaal, men denke bijvoorbeeld aan de Rotterdamse Erasmus.

Keats geeft in *Chess, its Origin* de Engelse vertaling van Hyde's werk, waardoor dit historisch zo belangrijke werk voor velen toegankelijk is geworden. Hyde moet tot een der belangrijkste schaakhistorici worden gerekend want, naar nu blijkt, hebben vele latere geschiedschrijvers, zoals Van der Linde en Murray, zich bediend van Hyde's strenge onderzoek en bronnen.

Het eerste hoofdstuk van *De Ludis Orientalibus* richt zich uitvoerig op de benamingen in het schaakspel en de rol van de etymologie daarbij om tot meer begrip te komen. Hyde weidt ook uit over de uitvinder van het schaakspel. Vroegere Europese schrijvers schreven de uitvinding toe aan Palamedes, Xerxes e.a. [ook in Nederland draagt een schaakclub de naam Palamedes]. Anderen dachten aan As-Suli (één der belangrijkste Arabische schaakspelers) of Sissa Ibn Daher [het eerste Nederlandse schaaktijdschrift droeg de naam *Sissa*!]. De Babylonische Talmud refereert aan een spel van Iskundree; Iskundree, ook wel Iskander, duidt op Alexander de Grote. Volgens Hyde ontstond het schaakspel in India, in de streek Canbalak, ten oosten bij de bergen van Belhera, de Koning der Koningen van India. Uitvoerig beschrijft Hyde plaats en tijd, vervolgens het bord, de opstelling

der stukken en de benaming der stukken in de verschillende talen.

[Ter illustratie heeft Keats, die voor verzamelaars van schaakspellen ook enige boeken heeft geschreven, een groot aantal afbeeldingen van borden en stukken opgenomen.]

In samenhang met de begrippen Shah-Ruch en Shah-Mat wordt over de Tartaarse vorst Tamburlane (Tamerlan 1358-1405) gesproken en vervolgens over Gustavus Selenus, pseudoniem voor Hertog August von Braunschweig-Lüneburg en Thomas Actius (Azio), die het boek *De Ludo Scacchorum in Legali Methodo* (Pesaro 1583) schreef. Hyde belicht uitvoerig de werkelijke betekenis van het woord "mat" dat van Perzische afkomst is. Het betekent niet "dood" maar "uitgeput", "veroverd" of "gevangen". [Dat herinnert mij aan opmerkingen tijdens het 1993-Congres, nl. dat de koning in het schaakspel juist *niet* dood moest zijn omdat hij voor de vijand als gevangene meer waard was].

Na een hoofdstuk over *Mansub* (schaakprobleem d.i. de kunst van de compositie; Hyde vermeldt 10 problemen van Sokeiker van Damascus), komt het Chinese Schaak zeer uitvoerig aan bod. Vervolgens is de volledige tekst van een tweetal gedichten opgenomen, die in manuscript in de Bodleian bibliotheek voorkomen; één daarvan is een manuscript van Salust uit de Bibliotheek van Deventer, door V.Cl. Jacob Gronovius aan Hyde ter beschikking gesteld.

Volume III Chess among the Jews behandelt voornamelijk het werk van Moritz Steinschneider (1816-1907), assistent-bibliothecaris van de Berlijnse Staatsbibliotheek, die voor de Bodleian bibliotheek de catalogus van de Hebreeuwse boeken maakte. De door Steinschneider geschreven monografie *Schach bei den Juden* is in zijn geheel te vinden in *Geschichte und Literatur des Schach-spiels* van Antonius van der Linde [deel 1, pagina's 155 t/m 202]. Deze monografie werd geplaatst tussen de secties over het oude schaak en de nieuwe versie van het spel daar de Joodse literatuur beide omvat. Belangrijk is de overgang van de mannelijke figuur, de 'Ferz', naar die van een vrouwelijke, de Dame of Koningin.

In hoofdstuk 2 van *Chess among the Jews* vindt u gedichten, teksten en verhandelingsen van Joodse schrijvers als Abraham Ibn Ezra, Bosnenior Ibn Wehia, Judah Aryeh Modena, Mose Azan, Shlomo Ben Mazel Tov, J.C. Wagenseil, Hirsch Baruch, Zevi Uri Rubinstein, Jacob Eichembaum e.a.

In hoofdstuk 3 wordt de legende van Salomon als uitvinder van het schaakspel behandeld. Petrus Alphonsi, een Christelijke bekeerling, wordt genoemd als de eerste Europeaan die schaken aanduidt als een van de zeven, voor het ridderschap vereiste, vaardigheden.

Talrijke Joodse schrijvers over het schaakspel in de **moderne** tijd worden vermeld. Wij noemen:

A. Alexandre, auteur van de eerste schaakencyclopedie (1837, L.J. Boddington, Nijmegen);

Moses Hirschel (uitgever van de werken van Gioachino Greco en Stamma);

De Elzasser Elias Stein (1748-1812) die zich in Den Haag vestigde en een boek uitgaf (in het Frans) waarin hij adviseerde de zet 1. d4 te beantwoorden met 1. ... f5; deze zet werd daarom bekend als het "Hollands" [dit boek vindt u in de MEC-bibliotheek];

A. Reinganum (1825) met het boek over de Benoni [helaas niet meer in de MEC-bibliotheek]; bekende schrijvers, zelf sterke schakers, als D. Harwitz, B. Horwitz, J. Löwenthal plus een vertaler met de ons aansprekende naam Léon Hollaenderski (1864).

Hoofdstuk 4 geeft een reprint van Hebreeuwse teksten van eerder genoemde Joodse schrijvers in het Hebreeuwse schrift (paginas 70 t/m 1).

Alle drie banden zijn rijkelijk geïllustreerd met foto's, oude litho's etc en voorzien van uitvoerige trefwoordenregisters. Kortom, een monumentaal werk dat schrijver dezes een ieder die belangstelling heeft voor de schaakgeschiedenis, van harte aanbeveelt.

UIT DE TIJDSCHRIFTEN

Helaas moet door ruimtegebrek deze rubriek worden doorgeschoven naar het volgende nummer van de Nieuwsbrief.

BOEKBESPREKINGEN

Openingen

Openingsboeken bevatten tegenwoordig nauwelijks meer verklarende tekst. Meestentijds beperkt men zich tot het geven van de zetten, de bron en een kort waardeoordeel. Bij s1 Editrice verschenen in een nieuwe lay-out boeken over de ruilvariant van het Caro-Kann (1) en de Maroczy-variant in de versnelde Siciliaanse Draak (2). Beyer-Verlag brengt een nieuwe serie openingsboeken uit onder de naam 'Aktuelle Schacheröffnungen'. In deel 6 staan partijen met de klassieke variant (4. Dc2) van het Nimzo-Indisch (3) en in deel 7 is het Petrosjan-systeem (4. a3) van het Dame-Indisch aan de beurt (4). Over de eerste vijf delen van deze serie is ons niets bekend. Ook Norbert Heymann boog zich over de klassieke variant van het Dame-Indisch (5). Voor dezelfde uitgeverij Reinhold Dreier maakte Helmuth Warzecha delen over de zijvertakkingen van de Reti-opening (6) en over het moderne systemen in de Pirc (7). Dit laatste boek is het derde van een serie over deze opening. En dan nu het iets meer serieuze werk. Ook bij Dreier is een begin gemaakt met een

herziene versie van de Encyclopedie over de Aljechin-verdediging. In Band A wordt het vier-pionnenspel behandeld (8). Er zullen nog 5 delen volgen. IGM Mikhail Krasenkov schreef voor Cadogan een boek over het Open Spaans (9). De auteur belooft de lezer geen gouden bergen, maar probeert objectief de opening te behandelen. Het boek is bedoeld iedereen, die met wit of zwart deze opening op zijn repertoire heeft staan. Leon Pliester verdient alle lof voor zijn werk over de Rubinstein-variant van het Nimzo-Indisch. Dit levenswerk, want zo mag je het na al die jaren wel noemen, nadert zijn voltooiing. Bij Schaaknieuws is zijn tweede deel over het c5-complex verschenen (10), terwijl International Chess Enterprises (ICE) de Engelse versie als geheel in één band uitgaaf (11). Pliester levert ambachtelijk werk af en de lezer die deze variant wil begrijpen is bij hem aan het goede adres. Tenslotte uw aandacht voor het curieuze schaak. Keilhack en Schlenker (12) propagieren de beginzet Pc6 voor de zwartspeler, ongeacht hoe wit opent. Sinds de jonge ster Morozevich op het hoogste nivo de Tschigorin-verdediging speelt worden dit soort varianten met meer egard behandeld. De liefhebbers van dit genre zullen deze uitgave zeker appreciëren.

(1) Massimo Luccioni: **Caro-Kann, Exchange Variation** s1 Editrice Bologna 1995, 200 pag. ISBN 88-86127-40-5 Prijs f 32,80

(2) s1 Editrice: **Accelerated Dragon, Maroczy Variation** s1 Editrice Bologna 1995, 148 pag. ISBN 88-86127-39-1 Prijs f 32,80

(3) Jerzy Konikowski: **Die Klassische Variante 4.Dc2 in der Nimzowitsch-Indischen Verteidigung** Joachim Beyer Verlag Hoffeld 1995, 112 pag. ISBN 3-88805-097-9 Prijs f 29,50

(4) Jerzy Konikowski: **Petrosjan-System 4.a3 in der Damenindischen Verteidigung** Joachim Beyer Verlag Hoffeld 1995, 164 pag. ISBN 3-88805-260-2 Prijs f 33,60

(5) Norbert Heymann: **Nimzowitsch-Indische Verteidigung - Das Capablanca-System 4.Dc2** - Verlag Reinhold Dreier Ludwigshafen 1995, 176 pag. ISBN 3-929376-32-6 Prijs f 37,50

(6) Helmut Warzecha: **Die Reti-Eröffnung, seltene Systeme** Verlag Reinhold Dreier Ludwigshafen 1995, 212 pag. ISBN 3-929376-16-4 Prijs f 34,70

(7) Helmut Warzecha: **Pirc Ufimzev Verteidigung, moderne Systeme** Verlag Reinhold Dreier Ludwigshafen 1995, 200 pag. ISBN 3-929376-15-6 Prijs f 34,70

(8) Erich Siebenhaar: **Enzyklopädie der Aljechin-Verteidigung, Band A** Verlag Reinhold Dreier Ludwigshafen 1995, 294 pag. ISBN 3-929376-29-6 Prijs f 48,70

(9) Mikhail Krasenkov: **The Open Spanish** Cadogan Chess London 1995, 160 pag. ISBN 1-85744-141-9

Prijs f 40,90

(10) Leon Pliester: **Rubinsteincomplex van het Nimzo-Indisch: het c5-complex** Uitgeverij Schaaknieuws 1995, 118 pag. ISBN 90-73216-12-5 Prijs f 29,90

(11) Leon Pliester: **Rubinstein Complex of the Nimzo-Indian Defense** International Chess Enterprises Seattle 1995, 376 pag. ISBN 1-879479-25-7 Prijs f 50,40

(12) Harald Keilhack: **1...Sc6 aus alle Lagen** Schachverlag Kania Schwieberdingen 1995, 192 pag. ISBN 3-931192-01-6 Prijs f 40,60.

Matches en Toernooien

Natuurlijk was er tussen de diverse uitgeverijen weer een strijd wie als eerste een boek over de WK-match Kasparov-Anand zou uitbrengen. Batsford had zijn boek al binnen enkele dagen na de laatste partij in de schappen liggen (13). Cadogan werd tweede (14) en als derde eindigde Beyer Verlag (15). In kwantiteit ontploen de boeken elkaar niet veel. Het Cadogan-boek geschreven door Daniel King bevat de meeste inside-informatie. In Dortmund werd in 1995 voor de 23e keer de Dortmunder Schachtage georganiseerd. Door de topbezetting kon men met recht spreken van het sterkste schaaktoernooi dat ooit op Duitse bodem is gehouden. Naast de winst van Kramnik was het opvallend met welk gemak de toen slechts 15-jarige Peter Leko zich tussen de wereldtoppers staande hield en een fraaie derde plaats voor zich opeiste. Terecht besloot men dit supertoernooi vast te leggen in boekvorm (16).

(13) Raymond Keene: **World Chess Championship: Kasparov v Anand** Batsford Ltd London 1995, 126 pag. ISBN 0-7134-7819-5 Prijs f 33,30

(14) Daniel King: **World Chess Championship 1995** Cadogan Chess London 1995, 128 pag. ISBN 1-85744-146-X Prijs f 29,90

(15) Wolfgang Uhlmann/Gerd Treppner: **PCA Schachweltmeisterschaft 1995** Joachim Beyer Verlag Hoffeld 1995, 142 pag. ISBN 3-88805-099-5 Prijs f 34,70

(16) Jerzy Konikowski/Dagobert Kohlmeyer/Andreas Krois: **23. Internationale Dortmunder Schachtage** Joachim Beyer Verlag Hoffeld 1995, 160 pag. ISBN 3-88805-250-5 Prijs f 39,20.

Diversen

Deze rubriek zou dit keer net zo goed 'Uit de oude doos' kunnen heten. Twee klassiekers van de oude Russische meester Snosko-Borowsky werden bij Beyer Verlag opnieuw uitgebracht (17 en 18). Uitgeverij Cadogan herdrukte het leerboek van de Britse oudkampioen Alan Phillips (19) en het testboek van IGM Daniel King, dat in 1993 verscheen, is nu in het Duits

Deze Nieuwsbrief is een uitgave die bestemd is voor de donateurs van het Max Euwe-Centrum. U kunt de Nieuwsbrief regelmatig ontvangen door donateur te worden van de Stichting Max Euwe-Centrum, door een bedrag van min. f 20,- per kalenderjaar (meer mag ook) over te maken op Postbankrekeningnummer 5401670 t.n.v. Stichting Max-Euwe Centrum te Amsterdam. Of door te bellen: 020-6257017 waarbij u advies omtrent betaling moogt verwachten. Opmerkingen of kritiek op de inhoud van de Nieuwsbrief zal gaarne worden aanvaard als dat de kwaliteit kan verbeteren.

vertaald (20). Weliswaar nieuw maar met verhalen uit het verre verleden is het jubileumboek van de Eemlandse schaakvereniging En Passant (21). Het boek bevat veel foto's en authentiek materiaal uit de beginjaren en de oorlog. Daarna volgen er magere jaren. De match Fischer-Spassky luidt een nieuwe bloeiperiode in. Het meeste aantal pagina's is gewijd aan de laatste 22 jaren. Dankzij de steun van diverse bedrijven uit Spakenburg en Bunschoten is het een prachtig werk geworden.

(17) Eugen Snosko-Borowski: **Das Mittelspiel im Schach** Joachim Beyer Verlag Hollfeld 1995, 180 pag. ISBN 3-88805-129-0 Prijs f 39,20

(18) Eugen Snosko-Borowski: **Eröffnungsfallen am Schachbrett** Joachim Beyer Verlag Hollfeld 1995, 136 pag. ISBN 3-88805-180-0 Prijs f 34,70

(19) Alan Phillips: **The Chess Teacher** Cadogan Chess London 1995, 150 pag. ISBN 1-85744-161-3 Prijs f 34,60

(20) Daniel King: **Wie gut ist dein Schach ?** Joachim Beyer Verlag Hollfeld 1995, 110 pag. ISBN 3-88805-098-7

(21) Theo Kok: **Een goeie zet 1935-1995** Schaakclub En Passant Bunschoten/Spakenburg 1995, 120 pag. Prijs f 25,00.

[Genoemde prijzen zijn richtprijzen].

ACTIVITEITEN

Schaakboeken(ruil)markt in het Max Euwe-Centrum

De voorjaarsboekenmarkt is op **11 mei 1996**, zoals gebruikelijk van 10.30 tot 16.00 uur. Particulieren kunnen tot 1 mei a.s. **schriftelijk** een tafel reserveren. Wij rekenen weer op u!

Nederlandse Bond van Correspondentieschakers

Op **10 februari 1996** wordt in het Max Euwe-Centrum de **Algemene Ledenvergadering** van de NBC gehouden. Aanvang: **13.30 uur**.

Ook in 1995 werd het Max Euwe-Centrum op talloze wijzen verblijd met schenkingen voor museum en bibliotheek.

Langs deze weg danken wij u nogmaals voor uw gulle gaven.

Het Max Euwe-Centrum stelt goede ideeën op prijs. Diegenen die met ons mee willen denken over mogelijkheden op het gebied van bijvoorbeeld (schaak) tentoonstellingen of andere activiteiten worden verzocht ons met een klein briefje daarvan op de hoogte te stellen. Schaakboeken-verzamelingen kan men legateren aan stichtingen als het Max-Euwecentrum. Als U zelf daarover denkt of iemand kent met deze gedachte, houden wij ons van harte aanbevelen.